

PRZYRODA 2026/27
WYMAGANIA EDUKACYJNE NA POSZCZEGÓLNE OCENY
WG NOWEJ PODSTAWY PROGRAMOWEJ DLA KLASY 4 i wg nowego
podręcznika "Odkrywam przyrodę"

Dział 1. Spotkanie z przyrodą

(Zagadnienia: Co to jest przyroda, Sposób na naukę, Ile czasu spędzam przed ekranem, Badam przyrodę, Myślę i działam jak przyrodnik, Obserwacje mikroskopowe, Posługuje się kompasem)

- **Dopuszczający:** Wymienia składniki przyrody ożywionej i nieożywionej; wskazuje podstawowe zmysły; wie, że nadmiar czasu przed ekranem szkodzi zdrowiu.
- **Dostateczny:** Odróżnia składniki przyrody od wytworów człowieka; podaje zasady zdrowego planowania czasu wolnego; rozpoznaje przyrządy do obserwacji przyrodniczych.
- **Dobry:** Opisuje etapy przygotowania prostej obserwacji; potrafi bezpiecznie posłużyć się lupą; wyznacza kierunek północny za pomocą kompasu.
- **Bardzo dobry:** Rozróżnia problem badawczy od wniosku; potrafi prawidłowo przygotować prosty preparat mikroskopowy i przeprowadzić obserwację; orientuje mapę kompasem.
- **Celujący:** Samodzielnie projektuje doświadczenie przyrodnicze z zachowaniem zasad bezpieczeństwa; wyciąga trafne wnioski z obserwacji i prowadzonych doświadczeń.

Dział 2. Moja okolica

(Zagadnienia: Krajobraz okolicy, Kształt terenu okolicy, Skały, Gleba, Rośliny i zwierzęta okolicy)

- **Dopuszczający:** Wskazuje i nazywa elementy krajobrazu w terenie/ na zdjęciach; rozpoznaje wybrane skały/minerały; wymienia kilka pospolitych zwierząt i roślin żyjących w najbliższej okolicy.
- **Dostateczny:** Wskazuje podnóże, stok i wierzchołek pagórka; rozróżnia krajobraz naturalny od zmienionego przez człowieka; wie, że gleba jest potrzebna roślinom.
- **Dobry:** Rozróżnia skały luźne, zwięzłe i lite (np. piasek, glina, granit); opisuje najważniejsze cechy krajobrazu swojej okolicy.
- **Bardzo dobry:** Wyjaśnia, jak powstaje gleba i jakie ma znaczenie dla organizmów; rozpoznaje i nazywa chronione lub charakterystyczne gatunki flory i fauny okolicy/regionu.
- **Celujący:** Wykazuje związek między ukształtowaniem terenu, rodzajem skał/gleby a obecnością konkretnych gatunków roślin i zwierząt w okolicy.

Dział 3. Obserwuję zjawiska przyrodnicze

(Zagadnienia: Materia wokół nas, Materia jest z drobin, Woda w 3 stanach skupienia, Zmiany stanów skupienia wody)

- **Dopuszczający:** Wymienia trzy stany skupienia wody w przyrodzie i podaje przykłady substancji/materii ze swojego otoczenia.
- **Dostateczny:** Rozróżnia ciała stałe, ciecze i gazy; nazywa procesy zmian stanów skupienia (topnienie, zamarzanie, parowanie, skraplania).
- **Dobry:** Opisuje za pomocą prostego modelu drobinową budowę materii (że wszystko składa się z małych drobin); opisuje, jak woda krąży w przyrodzie.
- **Bardzo dobry:** Wyjaśnia zachowanie drobin podczas podgrzewania i schładzania; potrafi samodzielnie zademonstrować i opisać proces skraplania pary wodnej.
- **Celujący:** Tłumaczy zjawisko zwiększania objętości wody podczas zamarzania i wyjaśnia konsekwencje tego procesu w przyrodzie (np. niszczenie skał, zamarzanie zbiorników).

Dział 4. Obserwuję pogodę

(Zagadnienia: Składniki pogody, Wiatr i chmury, Mierzę i obserwuję składniki pogody, Jak organizmy radzą sobie z upałem i mrozem)

- **Dopuszczający:** Wymienia główne składniki pogody (temperatura, opady, wiatr); wie, że zwierzęta i rośliny reagują na zmiany pogody.
- **Dostateczny:** Odczytuje temperaturę z termometru; przyporządkowuje deszczomierz i wiatromierz do odpowiednich składników pogody; podaje przykłady zachowań zwierząt podczas upału i spadku temperatury.
- **Dobry:** Rozróżnia opady od osadów; opisuje, jak powstają chmury; podaje przykłady przystosowań roślin do przetrwania zimy.
- **Bardzo dobry:** wyjaśnia mechanizm powstawania wiatru; opisuje sposoby termoregulacji u zwierząt.
- **Celujący:** Analizuje powiązania między różnymi składnikami pogody; potrafi przewidzieć zmiany pogodowe na podstawie obserwacji chmur i zachowania zwierząt.

Dział 5. Jak działają organizmy

(Zagadnienia: Co to znaczy być żywym, Jak są zbudowane organizmy, Rośliny są samożywne, Zwierzęta są cudzożywne)

- **Dopuszczający:** Wymienia podstawowe oznaki życia (odżywianie, oddychanie, ruch); wie, że organizmy składają się z komórek.

- **Dostateczny:** Rozróżnia organizmy żywe od materii nieożywionej; wskazuje komórkę jako podstawowy element budowy; podaje, że rośliny potrzebują światła i wody do życia.
- **Dobry:** Definiuje pojęcia: samożywność i cudzożywność; wyjaśnia, skąd rośliny i zwierzęta/ inne organizmy biorą pokarm.
- **Bardzo dobry:** Opisuje przebieg procesu wytwarzania pokarmu przez rośliny; potrafi ułożyć i zapisać prosty łańcuch pokarmowy.
- **Celujący:** Wykazuje współzależność między producentami a konsumentami w środowisku przyrodniczym i przewiduje skutki zakłócenia tej równowagi.

Dział 6. Jak działa moje ciało

(Zagadnienia: Jak się poruszam, Składniki pokarmowe, Po co się odżywiam, Po co oddycham, Krew, Mózg, Dojrzewanie, Ochrona przed chorobami)

- **Dopuszczający:** Wymienia główne układy narządów człowieka; wskazuje główne narządy i rozpoznaje je na zdjęciach/modelu; wie, że ciało zmienia się podczas dojrzewania i trzeba dbać o higienę.
- **Dostateczny:** Wyjaśnia, że kości i mięśnie służą do ruchu; zna najważniejsze składniki jedzenia; wie, że mózg steruje ciałem, a krew krąży.
- **Dobry:** Opisuje rolę układu pokarmowego i oddechowego (dostarczanie energii i tlenu); wymienia podstawowe zasady ochrony przed chorobami (szczepienia, mycie rąk).
- **Bardzo dobry:** Łączy prawidłową dietę i ruch ze zdrowiem układu krążenia i kośćca; omawia fizyczne i emocjonalne zmiany zachodzące w okresie dojrzewania.
- **Celujący:** Wyjaśnia powiązanie między pracą płuc, serca i mięśni podczas wysiłku fizycznego; tłumaczy integracyjną rolę mózgu w organizmie.

Dział 7. Życie na łądzie

(Zagadnienia: Las, Łąka, Pole)

- **Dopuszczający:** Wymienia warstwy lasu; rozpoznaje kilka gatunków drzew leśnych i kilka roślin uprawnych.
- **Dostateczny:** Przyporządkowuje popularne zwierzęta do warstw lasu; odróżnia las od łąki i pola; wymienia kilka roślin rosnących na polu.
- **Dobry:** Opisuje znaczenie lasu, łąki i pola dla człowieka; charakteryzuje warunki życia panujące na otwartej przestrzeni łąki w porównaniu do wnętrza lasu.
- **Bardzo dobry:** Układa sieć zależności pokarmowych łączącą organizmy lasu lub łąki; rozpoznaje i nazywa popularne chwasty polne oraz owady zapylające.

- **Celujący:** Ocenia wpływ nowoczesnego rolnictwa i działalności człowieka na bioróżnorodność lasów, łąk i pól; proponuje działania ochronne.

Dział 8. Życie w wodzie

(Zagadnienia: Rzeka i jezioro)

- **Dopuszczający:** Odróżnia wodę płynącą (rzeka) od stojącej (jezioro); rozpoznaje wybrane gatunki ryb na zdjęciach.
- **Dostateczny:** Wymienia 3 strefy życia w jeziorze (przybrzeżna, otwartej toni, głębinowa); wskazuje różnice w wyglądzie rzeki na początku i na końcu jej biegu.
- **Dobry:** Opisuje przystosowania zwierząt np. ryby (płetwy, opływowy kształt, skrzela) do życia w środowisku wodnym.
- **Bardzo dobry:** Wyjaśnia, dlaczego w strefie głębinowej jeziora nie rosną rośliny zielone (brak światła); charakteryzuje warunki życia w rzece górskiej i nizinnej.
- **Celujący:** Porównuje ekosystemy wodne pod względem fizycznym i biologicznym.